

Ấn Độ: Phát lộ Di tích Phật giáo 2.000 năm tuổi thời Kushan tại Kashmir

ISSN: 2734-9195 14:23 09/02/2026

Di tích này có thể định hình lại cách nhìn về lịch sử cổ đại Kashmir, bởi lịch sử không phải lúc nào cũng cất tiếng ồn ào; đôi khi, nó chỉ lặng lẽ nằm dưới chân ta, chờ một người đủ kiên nhẫn và tỉnh thức để khai mở.

Sau nhiều năm chỉ hiện diện như những gò đất lạ lẫm, âm thầm nằm ở một góc yên tĩnh miền Bắc Ấn Độ, một **di tích Phật giáo** có niên đại khoảng 2.000 năm, thuộc thời kỳ đế quốc Kushan, vừa chính thức được các nhà khảo cổ học phát lộ tại làng Zehanpora, vùng Kashmir.

Một di tích Phật giáo 2.000 năm tuổi từ thời kỳ Kushan bất ngờ được phát hiện lại ở Ấn Độ!

Không biển chỉ dẫn, không khách tham quan, không dấu hiệu nào cho thấy giá trị lịch sử ẩn giấu bên dưới. Thế nhưng, dưới nhiều lớp đất trầm tích, các nhà nghiên cứu đã phát hiện nền tháp Phật (stupa), khu vực sinh hoạt của Chư tăng và hệ thống móng đá được quy hoạch bài bản, cho thấy nơi đây từng là một trung tâm Phật giáo quan trọng trong quá khứ.

Kashmir - mắt xích trong mạng lưới Phật giáo cổ đại

Những phát hiện mới cho thấy Thung lũng Kashmir không chỉ là vùng đất có cảnh quan thiên nhiên trác tuyệt, từng giữ vai trò mạng lưới giao thương, học thuật và trao đổi tâm linh của thế giới Phật giáo cổ đại.

Nguồn: indiatoday.in

Thủ tướng Ấn Độ Narendra Modi đã gọi đây là một “*khoảnh khắc đáng tự hào*”, nhấn mạnh rằng phát hiện này góp phần làm thay đổi cách nhìn về lịch sử của khu vực. Theo ông, Kashmir từng là một phần của dòng chảy văn hóa, tinh thần rộng lớn hơn, chứ không chỉ là một “điểm dừng chân” trong lịch sử.

Manh mối khởi nguồn từ... nước Pháp

Điều đặc biệt là quá trình phát hiện di tích này không bắt đầu tại **Ấn Độ**. Manh mối đầu tiên xuất hiện tại một bảo tàng ở Pháp, nơi các nhà khảo cổ nghiên cứu những bức ảnh tư liệu cũ, mờ nét, chụp ba bảo tháp chưa được xác định rõ danh tính.

Các cấu trúc trong ảnh không trùng khớp với bất kỳ di tích nào đã được ghi nhận trước đó. Từ sự nghi vấn này, các nhà nghiên cứu lần theo dấu vết và quay trở lại Zehanpora, một ngôi làng mà trước đó hầu như không ai để ý tới.

Sau đó, khảo sát bằng thiết bị bay không người lái (drone) đã xác nhận các gò đất không phải là hiện tượng tự nhiên, mà là dấu tích của những công trình nhân tạo cổ xưa.

Dấu ấn Gandhara * và giả thuyết về kinh đô Kushan thất lạc

Quá trình khai quật tiếp theo đã làm lộ rõ nền tháp, các phòng tu và bố cục kiến trúc quen thuộc, tương đồng với nhiều di tích Phật giáo Gandhara từng được phát hiện dọc các tuyến thương mại cổ.

Từ đây, một giả thuyết quan trọng được đặt ra: Zehanpora từng là điểm dừng chân của Chư tăng, thương nhân và lữ khách di chuyển giữa vùng Gandhara và thung lũng Kashmir.

Một số học giả còn cho rằng khu vực này có thể liên quan đến Huvishkapura, kinh đô thất lạc của vua Huvishka, vị hoàng đế nổi bật của đế quốc Kushan. Nếu giả thuyết này được chứng minh, Zehanpora có thể từng là trung tâm quyền lực không chỉ về chính trị, mà còn về văn hóa và tâm linh.

Di tích khiêm nhường, nhưng giá trị sâu xa

Nguồn: indiatoday.in

Xét về hình thức, Zehanpora không có những phế tích đồ sộ hay kiến trúc hoành tráng. Chỉ là đất, sự tĩnh lặng và dấu vết của thời gian. Nhưng chính sự khiêm nhường ấy lại làm nổi bật câu chuyện về đời sống tu học, giao thương và truyền bá Phật pháp từng diễn ra nơi đây.

Việc khai quật hiện do Cục Lưu trữ, Khảo cổ và Bảo tàng của bang phối hợp với đại học địa phương thực hiện. Các chuyên gia nhận định, những gì đang dần lộ diện không chỉ là một di tích đơn lẻ, mà là quần thể lịch sử nhiều tầng lớp, góp phần mở rộng và làm phong phú hơn nhận thức về quá khứ của Kashmir.

Như một quan chức khảo cổ nhận định: *“Sự tái phát hiện này giúp khôi phục một diện mạo của thung lũng vốn luôn tồn tại, nhưng bị che khuất bởi những chương lịch sử đến sau”*.

Phát biểu trên chương trình Mann Ki Baat, Thủ tướng Modi cũng nhấn mạnh vai trò của những tư liệu bị lãng quên tại bảo tàng Pháp trong việc kết nối các mảnh mối, gọi Zehanpora là *“cánh cửa mở ra bản sắc cổ xưa, đa dạng và sâu sắc của khu vực”*.

Khi công tác khai quật tiếp tục được tiến hành, các nhà sử học tin rằng di tích này có thể định hình lại cách nhìn về lịch sử cổ đại Kashmir, bởi lịch sử không phải lúc nào cũng cất tiếng ồn ào; đôi khi, nó chỉ lặng lẽ nằm dưới chân ta, chờ một người đủ kiên nhẫn và tỉnh thức để khai mở.

Tác giả: **TOI Lifestyle Desk**/Chuyển ngữ và biên tập: **Thường Nguyên**

Nguồn: msn.com

Chú thích: (*) Gandhara là Một nền văn minh cổ đại và khu vực lịch sử (khoảng thế kỷ thứ 6 trước Công nguyên - thế kỷ thứ 11 sau Công nguyên) nằm ở phía tây bắc Pakistan và phía đông Afghanistan ngày nay, tập trung quanh thung lũng Peshawar, Swat và Taxila. Được biết đến như một ngã tư văn hóa quan trọng, nơi đây đã trở thành một trung tâm lớn của Phật giáo và nghệ thuật Phật giáo Hy Lạp, nổi tiếng với sự pha trộn giữa phong cách Hy Lạp cổ đại, Ấn Độ và Trung Á.